

KRYG (20) *sb m*

kryg (19), **kreg** (1) *OrzJan.*

e pochylone.

sg N kryg (3). ◇ *G krygu* (2). ◇ *A kryg* (5). ◇ *I krygiem* (6); *-em* (1), *-(e)m* (5). ◇ *L krygu* (1).
◇ *pl A krygi* (3).

Sł stp notuje, Cn: krygi, Linde XVI – XVIII w.

Munsztuk, wędzidło, przyrząd do kierowania i hamowania koni zwłaszcza narowistych; lupatum, (frenum) lupi Cn (20) : RejZwierc 17v; Koń twárdym krygyem bywa zálómiomy/ A ciało cnothą RejZwierc 211v.

*W porównaniach (2): nie poda cále vmyślu íwego pod iego rofkazanie święte: Iefliż iáko mocnym krygiem hámowác nie będzie požadliwości íwych wedle woley á zámierzenia miítrzá íwoiego BibRadz *4; RejZwierc 68.*

W charakterystycznych połączeniach: krygiem hamowác, (za)łomić (załomiony) (3); mocny kryg, twardy (3).

Szereg: »kryg a wędzidło« (1): [wszechmogący Pan] kędy mogł kładł twárdy kryg á twárde wędzidło ná tego íwowlonego olá/ á ná tę twárdouftą ízkápę tego to złego/ á vpornego człowieczego przyrodzenia. RejPos 247.

W przen (15) : Zálámuy mocnym krigyem wízeteczną myśl w íobye/ A niechay cie niecnotá nic márníe nie íkrobye. RejWiz 99; wložę kryg [frenum] w páłścżekę twoię: á wywiodę cię/ y wíśyíthko woýlko twoie Leop Ez 38/4; áby káždy z nas [...] nie ociázał tego márnego olá íwoiego obzárftwem á opillftwem/ ktory tego záváždy potrzebuie/ áby był dzyerzan ná tym krygu/ gdyż ieft bárzo leniwy ku káżdey dobrej ípráwie RejPos 185; BiałKat 366v; RejZwierc 113v; NiemObr ktv; áby gdy zołdu nie ítanie/ cnotá wáłzá miálá íie tym krégíem hámowác/ á was od sławy woienney ná próznowanie y ná leníftwo odwodzić OrzJan 59.

kryg na co (5): RejPos 19v; Sumnienie íeíth kryg twárdy ná íwą wolą RejZwierc 223, 14, 238v [2 r.].

W charakterystycznych połączeniach: krygiem hamowác, załamac; twardy kryg (2).

Zwroty: »w krygi ując« = ujarzmić, pohamowác (2): kto w krygi żądzą Mogł wiąć/ w dlugim beípíeczńftwie Dni íwych wzywie. KochOdpr C4v; Támy/ Gdzie Wiíłę w krygi więli głęboką Y ták ízeroką. (marg) Tamy zułáwłkie. (-) KlonFlis G3.

»na kryg wziác« = (o koniu) nie słuchać jeźdźca, ponieść (1): A tego pilnie ítrzeż áby gębá nigdy przed miełzkíem wzawod nie wyfkákowálá/ boć to twárdoufty źrzebiec/ á iákoć ná kryg weźmie/ iuż go y ku gorze trudno záhámowác będziełz mogł. RejZwierc 35v.

Synonimy: kaganiec, kawecan, kielzno, klup, munsztuk, uździenica, wędzidło.